

NEMZETKÖZI SZIMPOZION ÚJVIDÉKEN A NEMZETI EGYENLŐSÉG MEGVALÓSÍTÁSÁRÓL AZ OKTATÁSBAN ÉS NEVELÉSBEN

Szeptember 14. és 16. között tartották meg Újvidéken a Tartományi Pedagógiai Intézet és az UNESCO-val való együttműködésre alakított Jugoszláv Bizottság rendezésében a címben jelzett nemzetközi szimpoziumot. A főleg pedagógus szakembereket egybegyűjtő tanácskozást már 1973-ban kezdték előkészíteni, az előkészületek zárószakaszában külön szervező bizottságot alakítottak dr. Mihailo Palov egyetemi tanár elnökletével, és szervező titkárságot dr. Dávid Andrással, a Tartományi Tankönyvkiadó igazgatójával az élen.

A nemzetközi tanácskozáson mintegy száz pedagógus és közéleti ember vett részt hazánk minden köztársaságából és tartományából. Szép számmal jelentek meg külföldi érdeklődők és az UNESCO képviselőitében is volt jelen megfigyelő.

A tanácskozáson Vajdaság sokoldalú tapasztalatain kívül lehetőség kínálkozott, hogy hazánk más vidékeinek eredményei és elemzései mellett számos külföldi résztvevő is kifejtse nézetét. Az értekezlet záródokumentuma nagy vonalakban körvonalazta a sokrétű témakört, és utalt a háromnapos tanácskozás anyagának értékére. Remélhető, hogy az értekezlet egyik eredményeként maga az UNESCO is jobban felfigyel arra a fontos körülményre, amelyet az oktatás és nevelés terén megnyilvánuló nemzeti egyenjogúság jelent a neveltek egyéniségének szabad kibontakozásában és az oktatás hatékonyságának növelésében — amit ez a tekintélyes szervezet egyes fejlett tagállamainak befolyása következtében mindeddig indokolatlanul hanyagolt.

Olvasóink számára az újvidéki nemzetközi tudományos értekezlet íze-
lítőjeként három bevezető üdvözlő beszédet közlünk. Az üdvözetek nem
mélyülnek el a sokrétű szakkérdések egyikében sem, de tömören, híven

kidomborítják a témakörrel kapcsolatos politikai és társadalmi nézeteket és elvárásokat, s noha a felszólalók egyéni hangnemben szólottak, társadalmunk fontos szerveinek álláspontját is tolmácsolták.

R. L.

NEMZETEINK ÉS NEMZETISÉGEINK EGYENJOGÚAN VESZNEK RÉSZT A TÁRSADALMI-POLITIKAI ÉS KÖZÉLET MINDEN MEGNYILVÁNULÁSÁBAN

Mély tisztelettel és jókívánságokkal üdvözlöm Önöket az Újvidéki Községi Képviselő Testület nevében, s egyben sikeres munkát kívánok ennek az eminens gyülekezetnek.

A Tartományi főváros, Újvidék már sok nemzetközi és hazai manifesztáció színhelye volt, különös megtiszteltetésnek tartja, hogy éppen itt rendezik meg A nemzetiségi egyenjogúság megvalósítása az oktatás és nevelés terén elnevezésű nemzetközi symposiont. Ebben a soknemzetiségű környezetben a haladó demokratikus erők mindig tudatában voltak az összes nemzetiségek sorsszerű kapcsolatának, és világosan meghatározták a nemzetek és nemzetiségek teljes egyenjogúságát és szabad fejlődését. Ebből ered az, hogy a munkásosztály a politikai és szociális szabadságért folyó harcban egyenlő lelkesedéssel harcolt és összes nemzetek és nemzetiségek szabadságáért és egyenjogúságáért. A népfelszabadító háború és a forradalom ezt tökéletesen igazolták azzal, hogy szerbek, magyarok, horvátok, szlovákok, ruszinok és románok testvérré fogadván egymást hősiesteket vittek végbe a háborúban, a szabadságban pedig történelmünk legszébb oldalait írták meg.

Kedves vendégeink, meg vagyok győződve arról, hogy itt tartózkodásunk ideje alatt sok olyan példával találkozunk, amelyek azt bizonyítják, hogy nemzeteink és nemzetiségeink egyenjogúan vesznek részt a társadalmi-politikai és közélet minden megnyilvánulásában, és megteremtettük a feltételeket az egyenjogú fejlődéshez. A művelődés terén működő különböző intézmények, egyesületek gazdag kiadó tevékenysége, valamint az újságok, rádió és televízió mellett mi büszkén emeljük ki az oktatási intézményeket, melyekben az oktatás a nemzetek és nemzetiségek nyelvén folyik, mind az iskolás kor előtti, mind az általános-, közép- és felsőfokú oktatási intézményekben. Őszintén fogunk örülni, ha tapasztalataink, melyekről a jelentésekből hallanak, vagy a város intézményeinek látogatása alkalmával látottak kiegészítik a tudományos magyarázatokat ezen a nemzetközi symposionon, és hozzájárulnak a résztvevők további munkájának sikeréhez.

Az önök értekezéseit a nemzeti egyenjogúság megvalósításának útjairól az oktatás és nevelés terén különös érdeklődéssel figyeljük, mert reméljük, hogy az önök véleményei, határozatai és szuggesztíói gazdagítani fogják soknemzetiségű környezetünkben az elméletet az emberek közötti viszonyoknak az oktatói-nevelői formáktól való elválaszthatatlanságáról és az egymás közötti megértésről és kölcsönös értékelésről.

Kellemes itt tartózkodást és szép emlékeket kívánok Önöknek Újvidékről. Sok sikert kívánok a munkában. Szeretettel köszöntjük Önöket.

Jovan Dejanović

MINDEN NÉPI ÉS NEMZETI KULTÚRÁNAK MEGVAN A MAGA ÉRDEME ÉS SAJÁTOS ÉRTÉKE, MELYET TISZTELNI ÉS ÁPOLNI KELL

Örömmel üdvözlöm Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány Képviselőháza Végrehajtó Bizottsága nevében A nemzeti egyenlőség megvalósítása az oktatás és nevelés terén elnevezésű symposion minden résztvevőjét és vendégét.

Ezt a nevezetes symposiont Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány területén tartjuk, melyen több ezer éven keresztül jelentkeztek és eltűntek, megsemmisültek és kölcsönösen egzisztáltak, valamint fejlődtek az egymás mellett élő kultúrák és népek. Már a legősibb időkől fogva e terület rendkívüli földrajzi fekvése, a talaj termékenysége, valamint vízbősége vonzotta és lekötötte az embereket ehhez az éghajlathoz. Ezért érthető, hogy a történelmi fejlődés a Duna-melléken oda vezetett, hogy Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány ma is heterogén összetételű, különböző nemzetiségű lakosságának kimondottan gazdag a kultúrája.

A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaságban az eddigi történelmi és társadalmi fejlődés során, az elméleti álláspontok és gyakorlati utak a nemzetiségi kérdés megoldásával kapcsolatban arra mutatnak, hogy minden nemzetnek, minden nemzetiségnek; minden népi és nemzeti kultúrának megvan a maga érdeme és sajátos értéke, melyet tisztelni és ápolni kell. Minden népnek és nemzetiségnek szüksége és joga van arra, hogy fejlessze saját individuális kultúráját, minden intellektuális és teremtő tevékenységében.

A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság és Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány alkotmányával, más törvényi és normatív dokumentumokkal, valamint a szocialista öngazgatású társadalom fejlesztésével és kiépítésével lefektettük a teljes nemzetiségi egyenlőség és szabad-

ság további fejlődésének szilárd és meghatározott alapjait. Ugyanezekkel a dokumentumokkal nemzeteink és nemzetiségeink szocialista közösségének testvériségét és egységét folyamatosan valósítjuk meg, és azt igazoljuk is.

A nemzetek és nemzetiségek nyelvén rendkívül gazdag iskolahálózatot építettünk ki Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány területén, hogy mindjobban megvalósítsuk a nemzetiségi egyenjogúságot és a nemzetiségi kultúrák fejlődését a többnemzetiségű közösségünk minden iskolájában. Jelenleg Vajdaságszerte az általános iskolákban a 218 000 tanuló közül valamivel több mint 44 000 tanul a nemzetiségi nyelveken — magyarul, szlovákul, románul és ruszinul. A középiskolákban több mint 10 000 tanuló képezi magát nemzetiségi nyelven. A főiskolákon és egyetemeken már bevezettük vagy fokozatosan vezetjük be a káder- és más lehetőségektől függően az előadásokat nemzetiségi nyelveken minden tantárgyból vagy csak egyes tantárgyakból. Az egyetemeken és főiskolákon a fent említett körülmények között 1200 egyetemista hallgatja az előadásokat. A nemzetiségi nyelvű tankönyvek biztosítása céljából Vajdaságban megalakítottuk a Tartományi Tankönyvkiadó Intézetet, mely a szükséges tankönyveket szerbhorvát, magyar, szlovák, román és ruszin nyelven adja ki.

A nemzetek és nemzetiségek fejlett kulturális alkotói erejét igazolja a Tartományban működő 8 hivatásos színház, mely közül 5 tevékenységét két nyelven fejt ki; úgyszintén a 37 amatőr színház, mely tevékenységének minőségével és eddigi eredményeivel túlhaladja az amatőr kereteket; valamint a 373 kórus, zenei együttes és folklór együttes.

A nemzetiségi egyenlőség megvalósításának külön tényezői a tartomány minden nemzete és nemzetisége nyelvén működő tájékoztató eszközök. A tartományban 5 nyelven jelennek meg napi és hetilapok, politikai tájékoztatók, folyóiratok felnőtteknek, a fiatalságnak és gyermekeknek, továbbá pedagógiai lapok és folyóiratok, irodalmi folyóiratok és mások. Az újvidéki rádió és televízió 5 nyelven sugározza műsorát. Ez csak néhány példa a rengetegből, mindabból amit a nemzetiségi egyenjogúság érdekében teszünk az oktatás, nevelés és művelődés terén Vajdaság Szocialista Autonóm Tartományban, de ez a gyakorlat az egész országban is.

Elvtársnők és elvtársak, hölgyeim és uraim: többek között e symposion feladata, hogy teljesebb választ nyújtson arra a kérdésre, hogy mennyit tehet az egész emberi közösség és az egyes nemzetiségi közösségek előrehaladásáért az oktatással és neveléssel tenni, hogy mennyiben lehet hozzájárulni a nemzetiségi és általános emberi viszonyok humanizálása és tökéletesítése érdekében, mennyiben lehet megvalósítani azokat az alapelveket, amelyek az emberi és nemzetiségi méltóságot értékelik, s melyek a népi és nemzetiségi szabadságot, jogot és művelődést viszik előre. Meg

vagyok győződve arról, hogy az Önök tanulmányozásának eredményei és álláspontjai arra irányulnak, hogy megváltoztassák a jelenlegi helyzetet a társadalmi viszonyok szférájában. A symposionon kifejezésre jutnak azok az eszmék és értékek, melyek a baráti klíma kialakításához, az egymás megbecsüléséhez és egymás támogatásához vezetnek a népek között; s hogy ezen eszmék és értékek pozitív vívmányai hozzásegítenek a különböző nemzetek és nemzetiségek különálló és közös életének további fejlesztéséhez.

Megtiszteltetésnek tartom, hogy bennünket bíztak meg ezen symposion megszervezésével, mert úgy érzem, hogy ez elismerés mindazért, amit eddig elértünk a nemzetiségi egyenjogúság politikájának megvalósításában, és egyben ösztönzést nyújt a még előttünk álló problémák legyőzésére a közös törekvéseinkben.

Engedjék meg, hogy a végén a munkához sok sikert és környezetünkben kellemes itt tartózkodást kívánjak.

Dorđe Jakovljević

NINCS VALÓDI DEMOKRATIZMUS ÉS NEMZETI SZABADSÁG AZ OKTATÁSBAN MEGVALÓSULÓ NEMZETI EGYENJOGÚSÁG NÉLKÜL

Nagy megtiszteltetésnek érzem, hogy a Szövetségi Végrehajtó Tanács és a saját nevemben üdvözölhetem e jelentős találkozó résztvevőit és szervezőit.

Őszinte örömmel és meleg vendégszeretettel üdvözlöm a baráti országok képviselőit, remélve, hogy kellemesen fogják érezni magukat körünkben.

A nemzeti egyenjogúság gondolata, amely az emberi jogok alapvető eleme, a világ különböző részeiből gyűjtött össze bennünket, különböző társadalmi-politikai rendszerű, eltérő kultúrával, tradíciókkal, gazdasági fejlettséggel rendelkező országokból. Ez a gondolat mélyen humánus, általános-emberi. Mint ilyen, már régóta aktuális és nagy figyelmet érdemel, amit az is bizonyít, hogy az emberiség legnagyobb elméi, a haladó forradalmi mozgalmak mind elfogadták, zászlójukra tűzték közvetlen célkitűzésként, tartós emberi értéként, amelyért érdemes volt harcolni, áldozatokat hozni. Természetesen ez a gondolat ma sem vesztett aktualitásából és jelentőségéből. Sőt, csak ebben a korban, amelyben mi élünk, csak most jönnek létre olyan jelentős anyagi, szociális, politikai és más természetű feltételek, amelyek elengedhetetlenek a megvalósításához.

A nemzeti egyenjogúság eszméje nálunk, a szocialista és öngazgatású Jugoszláviában, olyan dolog, amely nagyon közel áll hozzánk. Országunkban, ahol több nemzet és nemzetiség él a történelmi körülményeknek köszönhetően, mint másutt a világon, eltekintve néhány kivételtől. E nemzetek és nemzetiségek, a nemzeti és szociális szabadságért vívott közös harcukon keresztül oly méretű egységre tettek szert, hogy sok vonatkozásban egyedülálló társadalmi közösséget képeznek.

Azonkívül, hogy a múltban közösen harcoltunk szabadságunkért, az idegen hódítók ellen, amelyek igen jelentős erőt képviseltek országunk területén, hogy állandóan küzdöttünk az emberek és a nemzetek feletti domináció, a kizsákmányolás és a leigázás minden formája ellen, nemzeteink és nemzetiségeink egységének alapvető jellegét egymás sajátosságainak tiszteletben tartása, a társadalmi, kulturális és egyéb intézmények szabad fejlesztése, az anyanyelv és kultúra ápolása, az egymás közötti viszony kölcsönös megegyezés szerinti alakítása, az állásfoglalások körültekintő egybehangolása határozza meg. Mégis, a jugoszláv munkásosztály egységének ténye, öngazgatási szerepe, a társadalmi-gazdasági, politikai, kulturális és másfajta viszonyokra gyakorolt hatása társadalmunkban a legfontosabb, legnagyobb tényező. A fent említettek nemzeteink és nemzetiségeink, dolgozóink vívmányai, és jelentőségük miatt alapokmányokban vannak rögzítve, sikeresen megvalósulnak, állandóan fejlődnek.

Az ilyenfajta állásfoglalásból és gyakorlatból kiindulva, amelyet soknemzetiségű közösségünkben az egymás közötti viszony kialakításánál alkalmazunk, tökéletesen érthető, hogy Jugoszlávia miért segíti aktívan a nemzeti felszabadulásért küzdő népeket a világon, hogy miért támogatja minden téren az egyenrangú viszonyok fejlesztését a nemzetek és az államok között, miért küzd azért, hogy az aktuális világproblémákat békés úton, tárgyalásokon keresztül igyekezzenek megoldani, hogy mindenki a nemzetközi közösségben egyenrangúan vegyen részt az egymás közötti viszony kialakításában, mert ez elkerülhetetlenül szükséges. Hazánk, anélkül, hogy cserbenhagyná elveit, hagyományait, eddigi eredményeit, nem lenne képes másképpen cselekedni.

Ugyanígy, mi mélyen meg vagyunk győződve arról, hogy a nemzeti egyenjogúság és a nemzeti kérdésnek a teljes egyenlőség útján való rendezése a többnemzetiségű közösségekben nagyon elterjedt és fontos problémaként szerepel a mai világban. Szemmel látható a nemzeti kisebbségeknek az a törekvése, amely mind nagyobb méreteket ölt, hogy abban az országban, ahol élnek, biztosítsák a társadalmi kérdések megtárgyalásában való teljesen egyenrangú részvételt, természetesen amellet, hogy nemzeti sajátosságait továbbra is megőrzik és tovább fejlesztik. Nem szükséges megemlíteni, hogy mind ez az ember alapvető demokratikus jogát, az

emberiség szabadságát képezi, amelyet a mai világban biztosítani kell mindenki számára.

Elfogadván az ENSZ okmányait, amelyben az ember jogait védő intézkedések vannak lefektetve, és különösen azokat, amelyek határozottan fellépnek a faji, nemzeti, vallási megkülönböztetés ellen, az ember általános jogaira vonatkozó deklarációt és sok más dokumentumot, az ENSZ tagállamai felelősséget vállalnak, hogy a nemzeti kisebbségeket támogatják, védik és jogaikat tovább bővítik.

Mіндеzt szem előtt tartva, tökéletesen érthető a nemzeti kisebbségeknek az a törekvése, hogy nemzeti, kulturális, tudományos-felvilágosító és gazdasági céljaikért, kultúréletük gazdagításáért minden téren nagy aktivitást fejtsenek ki. Csak az ilyen feltételek között jöhet létre az a reális lehetőség, hogy a nemzeti kisebbségek összekötő kapocsként szerepeljenek az országok közötti viszonyban, hozzájárulva ezzel az emberiség értékeinek gazdagításához, nemcsak kulturális, hanem társadalmi, gazdasági és politikai téren is. Sajnos, meg kell állapítanunk azt az elgondolkodtató ténytet, hogy manapság mind sűrűbben találkozunk olyan bánásmóddal, amely semmibe veszi a nemzeti kisebbségek és azok tagjainak alapvető jogait. Ez az előbb elmondottakkal ellentétben áll. Egyes államok olyan irányú törekvései, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozók számát lereduálják, sőt létezésüket egyenesen tagadják, az ENSZ határozataival ellentétesen járnak el, direkt vagy indirekt úton semmissé akarják nyilvánítani azokat a nemzetközi határozatokat, amelyek védik és támogatják a nemzeti kisebbségek helyzetének állandó fejlesztését. Az ilyen fajta viszonyulás különösen ellentétben áll azokkal az elvekkkel, amelyeket az európai biztonságról és együttműködésről szóló konferencia résztvevői az egymás közötti viszony mércéjeként fogadtak el. Ezért minden ország kötelessége, hogy azokat a hibákat, amelyeket a nemzeti kisebbségek alapvető jogainak megvalósításakor követtek el, valamint azokat, amelyek a nemzeti kisebbség el nem ismerésére irányulnak, haladéktalanul küszöbölje ki, vagyis valósítsa meg a nemzeti kisebbségek teljes fokú egyenjogúságát. Ezzel elkerülhetővé válnak azok az országok közötti súrlódások, összeütközések, amelyek a nemzeti kisebbségek el nem ismerésének velejárói.

A nemzetiségek helyzetének jelentőségét, fontos szerepét a JSZSZK felismerte, területén teljes politikai, gazdasági, kulturális és más jogokkal ruházta fel őket, amelyek megvalósítását az egész jugoszláv közösség éberen figyeli. Az elmondottak alapján tökéletesen érthető a jugoszláv népek érdeklődése a más országokban élő nemzeti kisebbségek helyzete és jogai iránt. Ugyanígy világos Jugoszlávia azon óhaja, hogy hozzájáruljon a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatban fölmerülő általános problémák pozitív megoldásához.

A nemzeti egyenjogúság megvalósításában a többenemzetiségű közössé-

gekben, valamint a népek és államaik között, nagy és felmérhetetlen szerepet játszik a művelődés és a nevelés, amely egyúttal e találkozó témája is. A művelődésügyi politika, a nevelés és művelődés rendszere, de különösen a művelődés és nevelés lényege, nemcsak a nemzeti öntudat és az internacionális szolidaritás kialakulásában, megőrzésében, fejlesztésében nyilvánul meg, hanem az érvényben levő társadalmi-gazdasági és politikai viszonyok szerves részét is képezi minden közösségben, de legkifejezettebben a többnemzetiségűben. A művelődésben és a nevelésben megnyilvánuló nemzeti egyenjogúság léte, a szabad gondolat kifejtés lehetősége valamely országban, az ezen a téren létrejött nemzeti és kulturális eredmények elismerése és fejlesztése közvetlen kapcsolatban áll az igazi demokráciával és a nemzeti szabadsággal, a szó legszorosabb értelmében. Ezenkívül, a művelődés és nevelés terén megnyilvánuló nemzeti egyenjogúság nagy lehetőség a népek és az országok egymás közötti kapcsolatainak elmélyítésére, egymás jobb megismerésére, megértésére és megbecsülésére.

Ezért merem kifejezni abbéli meggyőződésemet, hogy ez a symposion hozzá fog járulni a nemzetiségek jogainak további elismeréséhez, ahhoz, hogy a különböző kisebbségi csoportok szabadon használhassák nyelvüket, hogy a művelődési rendszeren keresztül kifejezhessék nemzeti, nyelvi, kulturális sajátosságaikat. Ez jelentős hozzájárulás különböző emberi jogaik megvalósításához és egyúttal bekapcsolódás az egész társadalmi közösség alkotó tevékenységébe.

Éppúgy jogos az az elvárás is, hogy ez az összejövetel, melyhez hasonló nemzetközi méretű tanácskozás mindmáig kevés volt nemzetközi viszonylatban, ösztönzőleg fog hatni, lehet hogy konkrét eredményeket ad, hozzájárul ahhoz, hogy e jelentős társadalmi probléma analízise minél kiemerítőbb legyen, ahhoz hogy kövessék és fejlesszék a különböző nemzetközi szervezetekben, mert ennek legalább akkora figyelmet kell szentelni, mint a művelődés terén megnyilvánuló egyenlőségnek, amely egyébként, s joggal, sűrűn állt a nemzetközi találkozók középpontjában.

Végül, elnök elvtárs, engedje meg hogy sok sikert kívánjak a szimpózium munkájához, a célok és feladatok megvalósításához.

Trpe Jakovlevski

Fordította *Pintér Dénes*